

Valtuustoaloite: Työllistämisehto hankintoihin, valtuutettu Marko Salmela

Kaupunginhallitus 05.06.2023 § 198

Valmistelija Hankintapäällikkö Leena Räsänen ja työllisyydenhoidon päällikkö Jaana Hautamäki

Valtuutettu Marko Salmelan valtuustoaloite 31.10.2022:

Hallitusohjelmaan on kirjattu tavoite, että julkisiin hankintoihin asetetaan ehto sosiaalisesta työllistämisestä. Linjausta viedään eteenpäin työ- ja elinkeinoministeriön Hankinnoilla työllistämisen vauhditusohjelmassa.

Vauhditusohjelma on osa hallituksen työkykyohjelman toteutusta. Sen yksi päämäärä on parantaa osatyökykyisten asemaa työmarkkinoilla.

Hankinnoilla työllistäminen tarkoittaa, että julkinen hankkija liittää tarjouspyyntöönsä ja hankintasopimukseensa työllistämistä koskevan ehdon. Työllistämisehdossa edellytetään, että valittu sopimuskumppani työllistää sopimuskauden aikana tilaajan määrittelemiä heikossa työmarkkina-asemassa olevia henkilöitä, esimerkiksi pitkäaikaistyöttömiä, osatyökykyisiä tai nuoria.

Vauhditusohjelman lähtökohtana on laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016). Lain mukaan hankintatoimessa voidaan käyttää työllisyyteen ja työllistymisen edistämiseen liittyviä tekijöitä hankintaehdoissa tai hankintakriteereissä. Jokaisen hankinnan yhteydessä tehdään arvio, soveltuuko työllistämisehdon tai -kriteerien käyttö kyseiseen hankintaan.

Pieniin hankintoihin ehto ei sovellu, vaan hankinnan tulee olla euromääräisesti, kestoltaan sekä työvoimaintensiivisyydeltään sellainen, että ehdon käyttöä on mahdollista harkita. Esimerkkinä mainittakoon rakennushankkeet.

Esitän, että Raahen kaupungissa rakennetaan työllistämisehdon malliin kokeilu, joka soveltuu harkinnan mukaan kaupungin tekemiin suuremman luokan hankintoihin.

Hankintapäällikkö Leena Räsänen vastaus 5.4.2023:

Valtiovarainministeriön ja Kuntaliiton yhteistyönä on perustettu toimenpideohjelma, Hankinta-Suomi, jonka tehtävänä on julkisten hankintojen kehittäminen. Myös hallitusohjelmaan oli linjattu tavoite, että

julkisiin hankintoihin asetetaan ehto sosiaalisesta työllistämisestä, ja sen toteuttamiseksi perustettiin Hankinnoilla työllistämisen vauhditusohjelma.

Syksyllä 2020 on valmistunut Suomen ensimmäinen kansallinen julkisten hankintojen strategia, jonka avulla on tarkoitus kehittää julkisten hankintojen vaikuttavuutta. Strategian tarkoituksena on ollut tuottaa konkreettisia työkaluja ja toteutumista tukevia toimenpiteitä julkisia hankintoja toteuttaville tahoille. Vastuullisuus on yksi strategian pääteemoista, ja sosiaalinen kestävyys yksi kahdeksasta strategian tahtotilasta. Sosiaalisella kestävyydellä tavoitellaan tilaa, jossa hankinnoilla edistetään sosiaalista yhteiskuntavastuuta julkishallinnon sekä yksityisen ja kolmannen sektorin yhteistyönä.

Hankinnoilla työllistämisen vauhditusohjelman työn tuloksissa todettiin, että hankintalaki antaa mahdollisuuden auttaa muita heikommassa työmarkkina-asemassa olevia avoimille työmarkkinoille. Ohjelmassa todetaan, että sosiaalisten näkökohtien huomioiminen on laissa kuitenkin vain suositus, ei velvollisuus.

Hankinnoilla työllistäminen ei toteudu vain työllistämisehdon lisäämisellä tarjouspyyntöön ja sopimusluonnokseen, vaan sen toteuttaminen vaatii aktiivista yhteistyötä kunnan, työllisyyspalveluiden ja valitun toimijan kanssa. KEINO-osaamiskeskus on selvittänyt millä tavalla hankinnoilla työllistäminen näyttäytyy yrittäjän näkökulmasta. Selvityksessä todetaan, että mikro- ja pienyrityksille rekrytointi on merkittävä asia, ja lisää kustannuksia, joten julkiseen hankintaan osallistuminen voi vaarantaa yrityksen kannattavuuden ja kilpailutus jätetään väliin. Selvityksessä esitellään myös hankinnalla työllistämisen kokemuksia, joista positiivisena tuloksena voidaan todeta, että työllistämisehdon myötä yritys on alkanut palkata enemmän osatykykyisiä ja pitkäaikaistyöttömiä. Työllistämisehdon käyttäminen voi tarkoittaa potentiaalisten tarjoajien näkökulmasta pahimmillaan sitä, että se estää tarjouksen jättämisen, mikä ei kunnan elinvoimaisuuden ylläpitämisen kannalta ole hyvä asia.

Kuten valtuutettu Marko Salmela valtuustoaloitteessaan toteaa, ehto ei sovellu kaikkien hankintoihin, ja sen käyttö tulee aina harkita kilpailutuskohtaisesti. Nykyiselläänkin sitä on käytetty joissakin kilpailutuksissa esim. mahdollistettu harjoittelijoiden ja kesätyöntekijöiden käyttö työvoimana rakennustyöpalvelusopimuksessa jne.

Hyvän hankinnan tavoitteena on sosiaalisen vastuullisuuden lisääminen huomioimalla työllistämistavoitteet, yritysten tavoitteet ja onnistuneen hankinnan tavoitteet.

Työllistämisehdon käyttöönotto edellyttää osaamisen ja yhteistyön kehittämistä työllisyyspalvelujen, yrityssektorin ja hankintayksikön välillä. Raahen kaupungin näkökulmasta en näe estettä sille, etteikö kokeilua työllistämisehdon käyttöönotosta voitaisi aloittaa.

Työllisyydenhoidon päällikkö Jaana Hautamäen vastaus 30.5.2023:

Valtuustoaloitteen mukaisilla toimilla on mahdollista vaikuttaa myönteisesti hankintaehtoon määriteltyjen kohderyhmien työllistymiseen. Marko Salmelan esityksen mukaisesti työllistämisehdon kohderyhminä voisivat olla esimerkiksi pitkäaikaistyöttömät, osatyökykyiset tai nuoret.

Raahen kaupungin työllisyyspalvelut on valmis yhteistyöhön hankintayksikön ja yrityssektorin välillä hankintaehtoon liittyvän kokeilun toteuttamiseksi.

Esittelijä Kaupunginjohtaja Mikkola-Riekkinen Leena

Päätösesitys Esitetään kaupunginvaltuustolle:

Annetaan valtuustoaloitteeseen hankintapäällikkö Leena Räsäsen ja työllisyydenhoidon päällikkö Jaana Hautamäen valmisteleva vastaus.

Todetaan asia aloitteena loppuun käsitellyksi.

Päätös Hyväksyi esityksen.

Kaupunginvaltuusto 19.06.2023 § 85

1066/00.01.04/2022

Päätösesitys Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle:

Annetaan valtuustoaloitteeseen hankintapäällikkö Leena Räsäsen ja työllisyydenhoidon päällikkö Jaana Hautamäen valmisteleva vastaus.

Todetaan asia aloitteena loppuun käsitellyksi.

Päätös Hyväksyi esityksen.